საქართ. ნაციონალ. პარტია.

კლდე

წელი 1

(აპრილის 19)

1920 წელი

№ 18

ფასი 5 მან.

გაზეთი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს სოფლის მეურნეთა და მიწის მესაკუთრეთა ინტერესებს

„კლდე“

ხელის მოწერა და განცხადებანი მიიღება დილის 10 საათიდან 3 საათამდე.

ფასი წლის დამლევამდე 200 მან.

მისამართი: კონტორის: დმფუძ. კრებ. ქ. № 5; რედაქციის: წყნეთის ქ. № 17.

ტელეფონი 22.

შინაარსი

გ. ვ. რუსეთ-ოსმალეთის კავშირი და საქართველო.
მ. იშხნელი ჩრდილოეთის საფრთხისათვის.
ს. შალვურა დარიალიდან კავკავამდე
(I. ინგუშები
II. კავკავის ქართველები).
ი. იმნაიშვილი კრიდევ უკლესიაზე.
ხე-ტყის ნიხრი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რუსეთ-ოსმალეთის კავშირი და საქართველო.

ბოლშევიკური რუსეთი და ნაციონალისტური ოსმალეთი „რესპუბლიკანურ“ აზერბეიჯანში გაერთიანდა.

დღეს თუ არა ხვალ მოსალოდნელია ახალი რუსულ-ოსმალური ომი ინგლისის წინააღმდეგ და მთელი მაჰმადიანობის აჯანყება.

ცხადია, რომ ამ ამბებში უბრალო მაყურებელი არ არის გერმანია და იგი მხოლოდ პირველ მარჯვე შემთხვევას ელის, რომ რუსეთ-ოსმალეთის კოალიციას სათავეში ჩაუდგეს და ინგლისთან თავისი ძველი და ახალი ანგარიშები გაასწოროს.

უცნაურია ამიტომ ინგლისის ყოფა-ქცევა;

როდესაც რუსები დერბენტის ღია კარებს მოადგენ. ინგლისს ხელი არ გაუნძრევია, რომ უპატრონო კარები როგორმე დაეცვა და აი ამიტომ დღეს რუსები სპარსეთის საზღვართან არიან და ინგლისის პროტექტორატს ემუქრებიან როგორც სპარსეთ-ინდოეთში, ისე მთელ აზიაში.

როდესაც რუსები საქართველოს საზღვრებზედაც სამხედრო სამზადისში არიან, ინგლისი იმის მაგიერ, რომ საქართველოს ხელი შეუწყოს თავის თავის და მთელი ამიერ კავკასიის დაცვაში, გუშინ ბათუმისათვის ომით გვემუქრებოდა, დღეს თავისი ელჩი უორდროპი ინგლისში მიყავს, და არც ერთ დაპირებას სურსათით, იარაღით და ფინანსებით დახმარების შესახებ, არ ასრულებს; თუმცა ყველაფერი ეს თავსაყრელი აქვს.

რაშია საქმე? შეიძლება ბოლშევიკებთან ზავის შეკვრის იმედი აქვთ და ჩვენ გვყიდიაო; ან შეიძლება, ჩვენს სოციალ-დემოკრატიულ მთავრობას ვერ შეეგუენ სამხედრო პოლიტიკურ საქმეებში? ან და შეიძლება ინგლისის იმპერიის პოლიტიკა საერთო კრიზისს განიცდის და თავი აღარ აქვს კავკასიონისათვის. და უკანა პოზიციებზე იხევს წინდაწინ?

ასე-თუ ისე, ჩვენს. ერს უფლება აქვს თავისი ბედი არ შესწიროს სამუდამოთ ინგლისის გაუგებარი და მერყევ პოლიტიკას.

ჩვენ უნდა ვიზრუნოთ დღეს მხოლოდ ჩვენი ტერიტორიის და ჩვენი დამოუკიდებლობის დაცვისათვის.

საქართველო უნდა კბილებამდის შეიარაღებული დადგეს თავის საზღვრებზე სამტრო ძალების შესახვედრათ.

ეროვნულ სახელმწიფოთა ჯარებმა დაიცვეს თავისი სამშობლო რუსეთისაგან ესტონიაშიც, ლიტვაშიც, პოლონეთშიც ფინლიანდიაშიც და საქართველოსაც შეუძლია ეს თუ ჩვენი ნებისყოფა ურყევი იქნება.

დიდი ხანი არ დაგვჭირდება იმისათვის, რომ საბოლოოდ გამოირკვეს საერთაშორისო მდგომარეობა კავკასიაში და აზიაში;

ან ინგლისმა უნდა დაიწყოს ბრძოლა აზიისათვის და საპატიო მოკავშირეობა გვთხოვს.

ან და ინგლისის იმპერიის დღეები მიწურულშია და მაშინ რუსეთ—ოსმალეთის კოალიციის სათავეში ჩვენ ვიხილავთ სხვა ევროპას—გერმანიას, რომელიც კარგად იცნობს საქართველოს და რომელსაც საკმაო ძალა ექნება რომ კავკასიონის საქმეები მარტო რუსებს და ოსმალებს არ გადააწყვეტინოს, რომელნიც სხვა არა იყოს რა ყოველთვის იყვენ და იქმნებიან ისტორიული მტრები.

ყოველ შემთხვევაში ჩვენ ნაციონალისტები, მხოლოდ ეროვნულ—სახელმწიფოებრივ ინტერესთა ახალ განწყობილებას ვხედავთ რუსულ-მაჰმადიანურ „ბოლშევიზმში“, რომელსაც საქართველოში სოციალური ნიადაგი არა აქვს, რადგან რაც ჩვენში რამე იყო, უკვე გაყოფილია და დარიგებული;

„ბოლშევიზმი“ არის ჩვენთვის არა შინაური, სოციალური პოლიტიკის ამოცანა, არამედ საერთაშორისო პოლიტიკის საკითხი და საერთაშორისო პოლიტიკისათვის კი საქართველოს თავის გეოგრაფიული მნიშვნელობით ყოველთვის აქვს საშუალებაა ახალი ძალთა განწყობილებით სარგებლობისა დამოუკიდებელ სახელმწიფოს უზრუნველსაყოფად.

მხოლოდ ამისათვის საჭიროა რომ მთელი საქართველო იარაღში ისხდეს და ერთი დღის განმავლობაში შეეძლოს მტრის დახვედრა, ვინც უნდა იყოს და საიდანაც უნდა მოდიოდეს.

გ. ვ.

ჩრდილოეთის საფრთხის გამო.

ქართველი ნაციონალისტი მუდამ ამბობდა, რომ საქართველოს უდიდესი მტერი რუსეთია იქნება ის წითელი, შავი თუ ყვითელი რუსეთი.

ჯორჯიკ, ბაბრი და ნაგაზი ყველა ერთნაირი ოთხფეხიაო, ამბობს ქართული ანდაზა.

დღეს ლენინის წითელი, გადარეული, დამთხვეული რუსეთი ემუქრება ჩვენს სახელმწიფოს სუვერენობას.

ეს ძალათ მაცხონე ხალხი ჩაგვციებია თუ უსათუოდ, გინდათ თუ არა, უნდა გაცხონოთ და ძალით გაზიაროთ რუსული ბალშევიკური „კულტურითო“.

ამ ჟამად, რუსეთიდან გამოყოფილ სახელმწიფოებთაგან, ბოლშევიკებმა ნიშანში საქართველო ამოიღეს. ჩუმად და ცხადლივ, სიტყვით თუ წერით მუშებს, გლეხებს, ჯარს და გვარდიას აჯანყებისკენ მოუწოდებენ. ჟორდანიას მთავრობას ნიკოლოზის მთავრობას ადარებენ. რამიშვილ-არსენიძე-ჯუღელს მოლა-ლატეებს ეძახიან და სხვა და სხვა, მაგრამ არც ჩვენი მენშევიკური მთავრობა უვარდება: იგიც „არაფერს უთმობს“ და ჩვენ ვხედავთ გაზეთ „ერთობის“ თანამშრომელნი როგორ აგონებენ 1918 წლის იანვრის ამბებს, როდესაც ბოლშევიკების წინააღმდეგ ამხედრდენ პეტროგრადის მოწინავე მუშები, და ბოლშევიკურმა „არმიამ“ სისხლით როგორ შეღება პეტროგრადის ქარხნები. გაზეთ „ერთობის“ თანამშრომელს, ვინმე ანანიას, მოჰყავს ამის შესახებ რეზოლიუცია, რომელიც პეტროგრადის მუშებს თავის დროზე საერთაშორისო პროლეტარიატისთვის უცნობებია: პეტროგრადის მუშები თვითმპყრობელ კომისრების პოლიტიკას ადარებენ სატრაპ ტრეპოვის და პროტოპოპოვის პოლიტიკას; წყევლა-კრულვას უთვლიან და ჯალათებ უწოდებენ მათ.

ბ-ნ ანიას წერილში ჩვენ უფრო ის ადგილი გვაინტერესებს, სადაც ის სწერს:—უკანასკნელი ცნობებით საბჭოთა რუსეთის დამოკიდებულება თბილისისადმი უკიდურესია, რადგანაც **საქართველო რუსეთში ახაზრდოებს მენშევიკურ ოპოზიციასო** (ხაზი ჩვენია).

თბილისი საშიშარი გახდა მოსკოვისათვის (ხაზი ჩვენია).

მოსკოვი ხედავს თფილისში საფრთხეს, რადგანაც თბილისი აზიის რეაქციის მესაფლავეა, დემოკრატიულ იდეების მატარებელია, **მოსკოვის დიქტატურის, იმპერიალიზმის ლახვარია**, (ხაზი ყველგან ჩვენია), თავისუფალ ერთა მოსარჩლეა და სხვა და სხვა.

როგორც ამ ამონაწერიდან სჩანს ალარც ჩვენი მენშევიკები ხუმბრობენ და ისინი, ბ. ანანიას პირით, თბილისს მოსკოვს უპირისპირებენ მათთან ჭიდაობას მართავენ.

დალოცვილი მენშევიკებს ჰგონიათ, რომ ისინი აზიის რეაქციის მესაფლავენი არიან და ჩვენ კი ვშიშობთ საქართველოს სახელმწიფოს მესაფლავენი არ გამოდგენ როდესაც მოსკოვის დიქტატურის და იმპერიალიზმის ლახვრათ სახავენ თავიანთ თავს.

თავისუფალ ერთა მოსარჩლენი ვართო—სწერენ დღეს და ავიწყდებათ, რომ სწორეთ ერთი ხნით წინა გაზეთში ისინი სწერდენ, რომ „წვრილ სახელმწიფოების მოტრფიალენი არა ვართო“.

ამ სიტყვების მთქმელ ხალხს განა შეუძლიან შეურყევლად გაამაგროს ჩვენი პატარა სახელმწიფო? ნუღარც ბოლშევიკებისაგან გიკვირთ, როდესაც ისინი პოლონელებს უარს ეუბნებიან რუსეთიდან გამოყოფილ წვრილ სახელმწიფოების ცნობაზე.

ჩვენი ღრმა რწმენით, როგორც ბოლშევიკებს, ისე მენშევიკებს, სახელმწიფოს აშენება არ შეუძლიანთ. თქვენი ადგილია ოპოზიცია და აი თუ თქვენ, მენშევიკებო, გიყვართ ჩვენი ხალხი, ჩვენი სამშობლო და გსურთ ჩვენ ხალხს ჰქონდეს თავისი დამოუკიდებელი სახელმწიფო, თქვენ უნდა ადგილი არა სოციალისტებსაც დაუთმოთ მთავრობაში.

მ. იშხნელი.

დარიალიდან კავკავამდე.

I.

ინგუშები საქართველოს სამხედრო გზაზე.

სტეფანწმინდიდან რომ აღმოსავლეთისკენ წავიდეთ და „ყურის“ მთა გადავიაროთ, ჩავალთ მთის ინგუშებში, ეგრედ წოდებულ ჯარიახის ხეობაში. ეს მთა რომ აღებულიყო, მოხევეებსა და მთის ინგუშებს შუა ცასავალი მანძილი სწორე გზით 6—7 ვერსი იქნებოდა. მთის ინგუშები ამ ვიწრო და კრძალი ჯარიახის ხეობით სოლივით შეჭრილია საქართველოს რესპუბლიკის საზღვარში, თუმცა კი ისინი მიწერილნი არიან თერგის ოლქზედ. მთის ინგუშები 4 სამამასახლისოა: ჯარიახისა, მერეხადისა, ხამხინსკისა და ცურინისა, დასახლებებით 200—2300 კომლი მცხოვრებია. ეს ხალხი მისდევს საქონლის მოშენებას და ხნვა-თესვას, მაგრამ ნამდვილი პროფესიონალური და მამაპაპიდანვე თანდაყოლილი ხელობა მათი არის ყაჩაღობა. ქურდობს ყველა მამაკაცი, დიდი და პატარა, ვისაც კი ჯანი და ხანი შესწევს. ამ ხალხისგან მოხევეებს არა აქვსთ მოსვენება—გადმოდიან სხვა და სხვა მთის ბილიკებით ხევში, იპარავენ საძოვრიდან მსხვილფეხ საქონელს, ეცემიან მთაში ცხვრის ფარებს, ხოცავენ მწყემსებს და მიუდიათ ცხვარი. დერწრიან საქართველოს სამხედრო გზაზედ კავკავსა და საქართველოს საზღვარს შუა (დარიალიდან), ეცემიან მგზავრებს, ართმევენ ფულს, ცხენს, ურემს, ტანისამოსს და ყველაფერს ღირებულებას. ძრიელ ხშირი მაგალითია მკვლელობა მგზავრებისა. უფრო წლიური ზარალი მთის ინგუშებისგან მიუენე ბულა მოხევეებს და მგზავრებს მილიონებს უდრის.

პირდაპირ თავდასხმას და ქურდობას გარდა თაღლითობით მძარცველობაც დაიწყეს: როდისაც რომელიმე მგზავრი კავკავიდან საქართველოსკენ მოდის, ისინი ხვდებიან შიგ კავკავში, პირში და წინადადებას აძლევენ-მგზავრებს, თორემ გზაში მოგკლავენო, ურიგდებიან კავკავიდან საქართველოს საზღვრამდის (დარიალამდის) 10000—40000 მანეთად. თუ არ მისცემ, მართლაც მოგკლავენ და ფულსაც წაიღებენ; ასევე იქცევიან კავკავისკენ მიმავალ მგზავრებთანაც. ამას ეძახიან:

„Охрана военно-грузинской дороги“. ასეთი „ოხრანა“ საქართველოს საზღვრამდე კავკამდინ 5 ადგილას დგას: დარიაში, ბიშში, (ქურახ), ბალთაში, რედანტზედ და ულანოვის ბალთან (კავკავს ახლოს). თუ ერთს პოსტს როგორმე გასცდები, სხვებს ვერ გადაურჩები.

მოხალისეების დროს შარშან სანამ უზნაურს ძალა-უფლება ხელთა ჰქონდათ, მთის ინგუშებს არც გზაზედ დაისადგურებთ და არც ქ. ვლადიკავკავში.

უკანასკნელი ეშელონი მოხალისეებისა როცა გავიდა კავკავიდან და მიაწვა დარიის ვიწროებში, მთის ინგუშები ამათ მოულოდნელად თავს დაესხნენ და აუტეხეს მთებიდამ სროლა, იმ მოსაზრებით, რომ მოხალისეები გაიქცევოდნენ, თავის „აბაზებს“ ბარგი-ბარხანით გზაში დასტოვებდნენ და ინგუშებს დარჩებოდა. მაგრამ ანგარიშში მოსტყუვდნენ: მოხალისეებმა უბრუნეს ზარბაზნებს და ტყვიის მფრქვეველებს პირი და ისეთი უბედური სროლა ატეხეს, რომ მთლად დაიწვეს ის ტყით შემოსილი მთის ფერდობები, სადაც მათი მოპირდაპირე იმალებოდა. ზარალი ამ უკანასკნელთა გამოურკვეველია, მხოლოდ მოხალისეებისა 5—6 კაცი დაზარალდა.

მოხალისეების წასვლის შემდეგ კავკავსა და დარიალს შუა, [illegible] მაშინვე მთის ინგუშებმა დაიწყეს და „Охрана“ იცავს გზას ისეთ პირობებში, როგორც უკვე ზევით მოგახსენეთ.

მე არ ძალმიძს ჩამოვთვალო ყველა ის უთვალავი შემთხვევები, რაც ამ მოკლე ხანში მსხვერპლი შეიწირა ამ „ოხრანამ“. ნიმუშად დავასახელებ ჩემს მეზობლების ამბავს 22 მარტს მგზავრობისას. სოფელ სტეფანწმინდას მცხოვრებლები გიორგი, [illegible] და [illegible] ფიცხელაურები და [illegible] მარკოზ [illegible] დინეკაში [illegible] ცხენით უაზხევიდან ვლადიკავკავში მიდიოდნენ, (ზოგი მათგანი იქა სცხოვრობს), როცა რედანტის ოხრანასთან მივიდნენ, 15—16 შეიარაღებულმა „ოხრანის“ ინგუშმა წინადადება მისცეს ჩვენს მგზავრებს: „იარაღი გექნებათ და მოგვეცითო; ამათ ოხრანა დაარწმუნეს, რომ არა ჰქონდათ იარაღი, მაშინ „ოხრანამ“ გაუკეთა ჯიბე-ჯიბეში „ობისკები“, ამოაცალეს ოთხივეს 320000 მანეთი ნაღდი ფული, წაართვეს ტანსაცმელი, ნაბდები, ყაბალახები, საათები, ქამრები და ყველაფერი ფასიანი ღირებული ნივთება. ამ დროს თავს წამოადგებიან მეურმე ოსები 15 ცხენის ურმით თბილისიდან დაბრუნებულნი და სახლში მიმავალნი. ინგუშები ოსებს თოფებით წინ გადაუდგებიან, გზის იქით ტყეში გადარეკეს, [illegible] დააწვინეს, ჯიბეებს დაუცარიელეს, ცხენის ურმებით შებმულს სულ მთლად წაართმევენ და გაატიტვლ ცარიელა ოსებს [illegible] ფიცხელაური და მისი ამხანაგები თავისი თვალით ხედავენ.

ეს ამავე ფიცხელაურმა და მისმა ამხანაგებმა [illegible] კომენდანტს აცნობეს. ამან მოიწვია [illegible] შტაბში, რომელიც იმყოფება ულიც. [illegible] ქარხანაში კავკავს ხელოს და სახლეს ზომების მიღება.

ამ შტაბის და „Охрана“-ს უფროსად არის ძველი რეჟიმის დროს პრაპორშჩიკად ნამყოფი [illegible] ოსტანოვი, დღეს ასეთი [illegible] ტულის მატარებელი: Главно комондующій Шаріатской советской Арміи. ამას აქვს წვავს თავისი მეჯლისი (საბჭო).

ამ ოსტანოვის [illegible] ქვეშ არის მთლად მთის ინგუშების არმია400—500 კაცისაგან შემდგარი.

25 მარტს გაძარცულმა ფიცხელაურმა და მისმა ამხანაგებმა მოიარეს შტაბში საჩივრად ოსტანოვს. ამ უკანასკნელმა საჩივარს ქედმაღლად უკან გადმოაგდო და უთხრა: „Я тебѣ не вѣрю, это голословное заявленіе, докажи что ограбили, шаріатскій полкъ принялъ присягу, они этого не сдѣлаютъ, вонъ“

შარშან (1919 წ.) დენიკინისთვეში ამ ხაზირა ოსტანოვმა პირადად თითონ მიიღო გაზეთში მთის ინგუშებისთვის ჩვენებისაგან 2 ზარბაზანი ყუმბარებით, 12 ტყვიის მფრქვეველი, თოფები და მრავალი პატრონი უსასყიდლოდ და გარდა ამისა, როგორც ამბობდნენ, 300000 მანეთი ნაღდი ფული. ამას თავისი პოლიტიკური მოსაზრება ჰქონდა მხედველობაში და იის აღმოჩენდა თუ ამ იარაღს ჩვენს [illegible] მომართავდნენ.

21 მარტს ([illegible]) ოსტანოვის [illegible] რები მოვიდნენ სარაჯიშვილისეულ სპირტის ქარხანაში (ვლადიკავკავს ახლოს) და დაბინავდნენ. მოითხოვეს ქარხნის მოურავისაგან და „სმოტრიტელისაგან“ სიმინდი და თივა ცხე-

ნებისთვის და პური ჯარისთვის (100 ცხენი, 400—500 კაცი.) მოურავმა და სმატრიტელმა უარი უთხრეს. მაშინ სიკვდილის დამუქრებით გაალებინეს ზაოდის ამბრები, ყველა საწყობები და შენობები, სადაც მოიპრიანებს საუკეთესო შენობაში თითონ დაბინავდნენ, წაიღეს 600 ფუთამდინ სიმინდი, 300 ფუთი თივა და 30 ფუთი თეთრი ფქვილი და პური.

ასეთ უშედავათო და უწესურ ქცევაზედ გულმა ვეღარ გაუძლო და საყვედურით მიმართა ამ ბრბოს ზაოდის სმატრიტელმა ს. შ—მა: ,,თქვენ საქართველომ და მისმა მთავრობამ განა იმისთვის გამოგიწოდათ ძმურად ხელი და დაგეხმარათ გაჭირვების დროს, რითაც კი შეეძლოთ, რომ ჩვენგან მოცემული იარაღით ჩვენვე გვემუქრებით! განა ეგრე აფასებთ თქვენ სიკეთეს და ეგრე გრწამსთ თქვენ პატივისცემა! ჩვენგან მოცემული მილიონებად ღირებული იარაღით თქვენ სუნჯისა და ტარტის სტანიცების ყაზახებს სძლიეთ, თავის სახლ-კარიდან განდევნეთ, მათი სტანიცები გამართული სახლკარით და სახნავ სათესი მიწებით, ასეულ მილიონებად ღირებული თქვენ დაგრჩათ და დღეს მადლობის მაგიერად ქართველებს ამ ჩვენს ქონებასაც გვტაცებთ! თქვენ კარგად იცით, რომ ეს ზაოდი მისმა ძველმა პატრონმა გაუდა ქართველ ხალხზედ, რომლებიც ცხოვრობენ კავკავში და ხევში. პაიშიკები, რომლებმაც ეს ზაოდი იყიდეს, 700 კაცამდინ არის სულ ქართველები. მილიონებად ეს ზაოდი გვაქვს ნაყიდი, მილიონები ამის რემონტზედ დაგვეხარჯა, რადგანაც დიდად დაზიანდა და გაფუჭდა ჯერ თქვენივე (ინგუშების) ამავე ჯარების დგომით 1918 წ. და შემდეგ მოხალისების ჯარებისგან 1919 წ. დღეს ზაოდის შეკეთება დავასრულეთ, ამ დღეებში უნდა ავამუშავოთ და ახლაც თქვენვე შეგვიშალეთ ხელი. იტაცებთ ჩვენს ქონებას და გვინგრევთ შენობას... თუ თქვენ სიკეთეს ესე აფასებთ, ჩვენც ქართველებს იმოდენა ძალა შეგვწევს, რომ მტერს მტრულად დაუხვდეთ, მოყვარეს—მოყვრულად‘‘!

აი მათი პასუხი: ,,თქვენ იარაღები იმისთვის კი არ მოგვეცით, რომ ჩვენ გებრალებოდით, თქვენ საკუთარი ინტერესი გქონდათ, თქვენ ცული მოგვეცით, რომ თქვენი ეკლესიის გზა გაგვეკაფა და ეკალი თქვენ ფეხებში არ შეგრჭობოდათ. თქვენ ფიქრობდით ჩვენის უჭკუობით გესარგებლათ, ამას ჩვენ შეურაცხყოფადაც გვთვლით და როცა თქვენ ასე ფიქრობდით, ჩვენ ჩვენსას ვფიქრობდით, თქვენ თქვენი პოლიტიკა გქონდათ, ჩვენ-ჩვენი‘‘!

ვერ გასაზრდელი უმაწვილი ნათლიას აგინებდაო, ისე ამათ დაგვიმადლეს. თუმცა პასუხი ასეთი მოგვცეს, მაგრამ იმ სიტყვებმა ტერს მტრულად დაუხვდებით და მოყვარეს მოყვრულადაო—დიდად იმოქმედა მსმენელებზედ, თავისებურად დიდსას იჯიუჯიეს და ა... მკაცრად ... და ჩვენის ქონ... გატაცებას თავი დაანებეს.

ნათქვამია: შიში უგუნურთა მწყრთნელი.

... ასრულ უნდა დავსძინო, რომ მთის ინგუშები (ქისტები) დიდად მავნებელი ხალხია და, როგორც ხედავთ, გაუტანელიც. მავნებელი ისინი, როგორც თერგის ოლქში და თვით ქ. ვლადიკავკავში, აგრეთვე სამხედრო საქართველოს გზაზედ, მოხევეთათვის და მთიულ გუდამაყრელებისთვის. ამიტომ ამ მოვლენას ადრე იქნება თუ გვიან, როცა საქართველოს რესპუბლიკის ბედ იღბალი უკეთესს პირობებში ჩადგება, სერიოზული ყურადღება უნდა მიექცეს და თუ შესაძლებელი იქნება სოლდივით შეჭედილი ეს ჯარიახის ხეობა საქართველოს ტერიტორიაში სტრატეგიული თვალსაზრისით საქართველოს უნდა შემოუერთდეს.

კავკავის ქართველები

ყველამ იცის რომ ქ. კავკავი (ვლადი კავკავი) საომარ ბაზად გადაიქცა, ხან ეს ძლიერი ძალა პატრონდება ამ ქალაქს და ხან ის; დღე-ღამესავით ერთი მეორეს აგდებს, ერთი მეორის ადგილს იჭერს. და ვინ იცის სადამდინ გაგრძელდება ასეთი გაგდებ-გამოგდება. ამ ძლიერ პოლიტიკურ ძალებს გარდა ადგილობრივი პარტარა ძალებიც მოქმედებაში არიან: ოსები თავისთვის ცდილობენ და ოცნებობენ ქალაქის დაპატრონებას, ქისტები (ინგუშები) თავისთვის და მალაკნები თავისთვის. და აი როცა ვერც ერთი მათგანი ქალაქში ბატონ-პატრონობას ვერ ახერხებენ, ნაწილებს გლეჯენ და წაგლეჯილ ნაწილებზედ თავიანთ უფროსობას და უფლებას იჩენენ: მალაკნები მალაკნების სლობოტკის უფროსებად არიან, აქვსთ თავიანთი საკუთარი ,,Застава‘‘ Охрана“ და ,,Самооборона, როცა ქალაქში შედიხარ ან გამოდიხარ რაც უნდა ნამდვილი ,,პროპუსკი‘‘ გქონდესთ ვისგანმე მოცემული, მალაკნების ,,ზასტავაში‘‘ მაინც ,,ობისკი‘‘ უნდა გიქნან, გამოიძიონ ვინ ხარ, საიდან, სად მიდიხარ, სად იყავი რათ მიდიხარ, რა საქმეზედ; იქამდინ, გაწვალებენ და გეშარებიან, შენ თითონ ვერ მიმხვდარხარ რათა გტანჯავ ენ. და ეს იქამდინ გაგრძელდება, სანამ პირს რითიმე არ ჩაუტკბარუნებ.

ოსებსაც თავისი საკუთარი სლობოტკა და წესრიგი აქვსთ, მაგრამ იმ მხარეს თბილისში მიმავალ მგზავრებს სიარული არ სჭირდებათ და იმათი ,,ზასტავა‘‘ ნაკლებ შემოსავლიანია.

მალაკნების ,,ზასტავას‘‘ რომ გასცდებით და წახვალთ სამხედრო—საქართველოს გზით, ამ გზის მცველად (Охрана) ინგუშები არიან, ვიდრე საქართველოს საზღვრამდინ.

ერთად ერთი ქართველები არიან ამ ქალაქში თავისთვის თავდაჭერილად, არც ვის ედავებიან, არც ეშარებიან. მაგრამ შეუძლიან ერთი რომელიმე ერი თავისთვის იყოს მოსვენებით იქ, სადაც სამოცი მილეთის ხალხი ერთმანეთს გადაჰკიდებია მტრადა, ერთი მეორეს იარაღით ექანება, ერთი მეორის გასრესას და მოსპობას ცდილობს! კავკავის ქართველების ბედიც ისეთია თერგის ოლქში, როგორიც საქართველოსი კავკასიაში: საქართველოც თავდაცვის პოლიტიკას აწარმოებს, არც ვ ს ედავება. არც ვის ეშარება, მაგრამ შურიანი მეზობლები თითონ არ ისვენებენ და ხან ეს წამოჰყოფს თავს სამტროდ, ხან ის.

კავკავის ქართველები 700—800 კომლი მცხოვრებია და ამ ცოტა რიცხოვან ქართველებს შესანიშნავად კარგად მიჰყვს აქამდინ თავისი საქმეები: აქვსთ საკუთარი ეკლესია, სკოლა დედაენაზედ, ტეატრი, სამკითხველო, წიგნთსაცავი, შარშან წინ შეისყიდეს განსვენებული დ. ზ. სარაჯიშვილის სპირტის ზაოდი (ვლადიკავკავის ახლოს). ამ ზაოდის სყიდვაში თითქმის ყველა კავკავში მცხოვრებელი ქართველი მონაწილეა (პაიშიკია). რევოლიუციის ქარცეცხლს რომ ხელი არ შეეშალა, აქამდინ ზაოდი მუშაობას დაიწყებდა.

დიდი მადლობის ღირსნი არიან კავკავის მოწინავე ქართველები, რომელნიც ამა თუ იმ სახალხო საქმეებს სათავეში უდგანან, დიდის მხნეობას და ერთგულებას იჩენენ ყველა საზოგადო საქმეში; ეს მით უფრო სასიამოვნოა, რომ თითქმის ყველა ვაჭარ-მრეწველია და იმ სიძუნწე სიხარბეს არ იჩენენ, რაც საზოგადოდ ვაჭრებს თანა სდევს. კავკავის ქართველებსა ჰყავსთ მღვდელი მ. გიორგი ნათაძე, ნამდვილი სულიერი და საყვარელი მამა თავისი მრევლისა, დაუღალავი მოსაქმე და მოღვაწე ყველა საზოგადო საქმეებისა.

მე არ მგონია რომელსამე ქალაქში ან მხარეში საქართველოს ისეთი პატრიოტი ქვეშევრდომი ჰყავდეს, როგორიც არიან კავკავის ქართველები განურჩევლად ქონებრივი შეძლებისა. მიუხედავად თვისი შევიწროვებულ პირობებში ცხოვრებისა, კავკავის ქართველები ყოველთვის ძმურად ხელს უწვდიან თავის მოძმეებს და თუ როდისმე საზოგადო შემწეობას თხოულობს სამშობლო, საქველმოქმედო იქნება ის თუ კულტურულ განმანათლებელი—კავკავის ქართველები შეწირულობაში დიდს სიუხვეს და თანაგრძნობას იჩენენ. მაგრამ... ნათქვამია ცოდვა გამჟღავნებული სჯობიაო: განა კავკავის ქართველებს კი არაფერი უჭირსთ? განა ისინი კი არ საჭიროობენ ძმურად ხელის გაწვდას მოძმეებისგან და თანაგრძნობას?! დიახაც რომ საჭიროობენ, მაგრამ მოძმენი ამათ ან არა ხედვენ, ან მნიშვნელობას არ აძლევენ მათ არსებობა—უარსებობას.

კავკავის ქართველები ობლად გრძნობენ თავს ამ გადარეულ ხალხთა შორის. ნეიტრალობა მათი არა თუ მიზანს ვერ აღწევს, პირიქით ხალხისგან განზე გადგომაა, მიუკარებლობა და ყველა ხალხთაგან განდევნილობა და ამისთანა ქცევაზედ კი მოჩხუბარი ერები უფრო მეტად შურიანობენ.

რამდენად შესაძლებელია და მოსახერხებელი ჩვენის რესპუბლიკისთვის, მე არ ვიცი, მხოლოდ კარგი იქნებოდა ყურადღება ჰქონდეს საქართველოს რესპუბლიკას ვლადიკავკავის ქართველთა კოლონიისთვის. თუ ასეთი ყურისმგდებელი და დამხედველი გვეყოლება, მტერსაც მოძალის ფიქრი ექნება და ზარალის მოყენებას არავინ გაბედავდა.

ს. შადური.

კიდევ ეკლესიის საკითხის გარშემო.

,,კლერიკლები ვერ ისვენებენ‘‘-ო, ამბობს პეტრე მირიანაშვილი თვისს წერილში. ,,კიდევ აყვირებენ იერიქონის საყვირსა‘‘-ო (გაზ. სახალხო საქმე‘‘ № 800)

მართლა და, როგორ უნდა მოისვენოს ადამიანმა, როდესაც ამდენ თავხედობას და უწესოებას ხედავს ისეთი პირისას, რომლისაგან სრულიადაც არ მოელოდა. განა მოისვენოთ უნდა და არ უსაყვედუროთ პეტრე მირიანაშვილს, როდესაც ის ,,კლერიკალებს‘‘ უწოდებს საქართველოს სამღვდელოებას და არ უწევს ანგარიშს იმას, რომ კლერიკალიზმი საქართველოში არ არსებობდა და არც არსებობს და ამით განზრახ ჩირქს კი სცხებს სამღვდელოებას.

,,კლერიკალიზმი‘‘ იშვა ევროპაში და ამ სახელით მონათლა სამღვდელოება, რომელსაც სურდა რომის პაპების გამეფება და მისადმი დამორჩილება მეფის უფლებისაც. აი ეს მოვლენა გახდა მიზეზად საფრანგეთში ეკლესიის გამოყოფისა სახელმწიფოდან. დღეს კი სულ სხვა მოვლენას ეყრება საფრანგეთში და შესაძლოა, ისევ შეერთდეს ეკლესია და სახელმწიფო. ახლანდელმა ომმა დაარწმუნა ფრანგები, რომ სარწმუნოებას და ეკლესიას აუცილებელი მნიშვნელობა აქვს ხალხის ძლევა-მოსილებისათვის.

საქართველოში კლერიკალობა საიდან გაჩნდებოდა, როდესაც სამღვდელოება მარჯვენა ხელი იყო მეფის: მეფეც და ეკლესიაც ერთი მიზნით იყვნენ გამსჭვალულნი. ორივენი თავს სწირავენ სამშობლოს და ერისათვის.

თუ პეტრე მირიანაშვილი მართალია და მე ვცდები, აბა მან ჩვენი სამღვდელოების და ეკლესიის ცხოვრებაში დაასახელოს მსგავსი იმ მოვლენებისა, რომლითაც ევროპაში სამღვდელოებამ კლერიკალობის სახელი დაიმსახურეს და საქმით დაამტკიცოს ქართველი სამღვდელოების კლერიკალობა.

შემდეგი მისი აზრი უფრო უხერხულ მდგომარეობაში აყენებს თვით პეტრე მირიანაშვილს. ის ამბობს: ,,თუ განაგრძო ეკლესიამ სიარული ძველი გზით, როცა გონების დასახშველად ჰხმარობდა ყოველგვარ საშუალებს ვიდრე ინკვიზიცია ინდულგენციამდე‘‘... აი სანამდე მივიდა ჩვენი რეფორმატორი!

საქართველოს ეკლესიას ცილს სწამებს, ვითომ მას ინკვიზიცია ინდულგენცია შემოეღოს ქართველ ერის სატანჯველად და გასაძარცვად. ვინ არ იცის, რომ ინკვიზიციაც და ინდულგენციაც პაპებმა გამოიგონეს ევროპაში-ისპანიაში და არავითარი დამოკიდებულება საქართველოს ეკლესიას მასთან არ ქონებია. ამიტომ დიდ დანაშაულად უნდა ჩაეთვალოს კალმოსანგანათლებულს პირს, როდესაც ის განზრახ წინაამდეგ თვისის შეგნებისა—მიზნით, რომ ვინმეს უკბინოს, აბრალებს საქართველოს ეკლესიას ისეთ დანაშაულს, რაც თავის დღეში არ ჩაუდენია. სწორედ საწყენია ასეთი მოვლენა. ვინ გაკადნიერდება და მოყვება მტკიცებას, რომ საქართველოს ეკლესია უმწიკვლოა თქო, მაგრამ ყოველივე სამარცხვინო მოვლენა ევროპის ეკლესიის ცხოვრებისა: კლერიკალიზმი, ინკვიზიცია, ინდულგენცია და სხვა, რომ თვისს მშობლიურ ეკლესიას მოახვიოს მის შვილთა თვალში დასამცირებლად, ამნაირი ადამიანი თვისი მოძმის მტრობას ეწევა ნებით თუ უნებლიეთ.

პეტრე მირიანაშვილი ასახელებს მიზეზსა, თუ რად მიატოვა საეკლესიო სფერო: ,,მას აქეთ, რაც ლეონიდე ეპისკოპოსმა განმიცხადა წინაამდეგი აზრი ეკლესიის რეფორმისათვის, დიახ, მას აქეთ მოვსპე ყოველგვარი ურთიერთობა საეკლესიო სფეროსთან‘‘-ო—გვეუბნება.

არ შემიძლია, ბ. ბ. მკითხველნო, თქვენი ყურადღება პირველად არ მივაქციო შემდეგს: პატიოსნებით უნდა გამოვიჩინოთ თავი და არა უზრდელობით.

მათი უწმინდესობა ლეონიდე სრულიად საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქი საქართველოს ეკლესიის თავი და ქრისტეს მოადგილე დღეს ყველა ქართველზე უდიდესი და უმაღლესი პირი ბრძანდება, ამიტომ მოვალენი ვართ ღირსეულად მოვიხსენიოთ: ,,მათი უწმინდესობა სრულიად საქართველოს კათალიკოზ პატრიარქია ანუ: ,,მათი უწმინდესობა‘‘ და არა ,,ლეონიდე ეპისკოპოსი‘‘, როგორც მირიანაშვილი იხსენიებს. ჩვენ თუ არ ვიცით, მეზობლიდან მაინც ვისწავლოთ ეკლესიის პატივისცემა და ზრდილობიანად მოქცევა.

პეტრე მირიანაშვილს, როგორც ზემოდ მოვიყვანეთ, მოუსპია ურთიერთობა საეკლესიო სფეროსთან. რადგანაც მათ უწმინდესობას (პეტრეს სიტყვით) ეკლესიის რეფორმის საწინაამდეგო აზრი გამოუთქვამს. სინამდვილე—საბუთები გვიმტკიცებს, რომ მსგავსი ამისა არა უბრძანებია რა მათ უწმინდესობას, პირიქით პეტრე მირიანაშვილის ყველა მოსაზრება მიუღიათ და ოქმში შეუტანიათ მომავალ საეკლესიო კრებისათვის წარსადგენად, რადგანაც დროებითი საეკლესიო მართველობა ამისთანა ეკლესიის რეფორმის საკითხებს ვერ გადასწყვეტდა.

აი თვით საბუთები:

1917 წელი, 13 აგვისტო, ოქმი კრების № 14.

,,კრებას ბ. პეტრე მირიანაშვილმა განუცხადა: მამულის სიყვარული გვავალებს მოვიხსენიოთ ივერიის კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესიის დიდებისათვის დოსითეოზ თბილელი მიტროპოლიტი, რომელიც აღამამად-ხანის დროს მტკვარში დახრჩობით წამებულ იქმაა .. კრებამ დაადგინა: ,,მოხსენდეს მომავალ საეკლესიო კრებას‘‘-ო.

ო ქ მ ი № 15.

13 აგვისტო, ბ. პეტრე მირიანაშვილმა კრებას მოახსენა: ,,საქართველოს ეკლესია ოფიციალურად იწოდებოდეს, როგორც ძველად იყო ,,ივერიის კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესიად‘‘.

კრებამ დაადგინა: განცხადება პეტრე მირიანაშვილისა მოხსენდეს მომავალ საეკლესიო კრებას‘‘-ო.

ო ქ მ ი № 16.

13 აგვისტოს საღამოს სხდომაზე ბ. პეტრე მირიანაშვილმა მოახსენა: განსასხვავებლად საჭიროა, რომ ქართველ მიტროპოლიტებს: ტფილელ, ქუთათელ და ჭყონდიდელს, აგრეთვე კათალიკოზთა ბარტყულა ქონდესთ ყელის (მალინის) ფერი აბრეშუმის ქსოვილისა, ხოლო კათალიკოზს ზედმეტ კიდევ იმავე ფერის მანტია, რომელსაც გარს უნდა ევლოს თეთრი და შავი ლენტები; კვერთხის ფარჩა უნდა იყვეს აგრეთვე ყელის ფერ მატერიისა.

კრებამ დაადგინა: ,,მოხსენება ბ. პეტრე მირიანაშვილისა მოხსენდეს მომავალ საეკლესიო კრებას‘‘-ო.

ამ ოქმებიდან სჩანს, ერთის მხრით, რომ პეტრე მირიანაშვილი იმდენად დაინტერესებული ყოფილა ეკლესიით და მისი ცხოვრებით, რომ წვრილმანებისათვისაც კი მიუქცევია ყურადღება და მოუთხოვნია მისი რეფორმა.

მეორე მხრით, ბრალდება, ვითომ რეფორმის წინააღმდეგი ბრძანებულიყოს მათი უწმინდესობა ქარწყლდება. რეფორმის მოხდენა ეკლესიის ცხოვრებაში არც ისე ადვილია და ამიტომ ორი-სამი პირის და თუ გნებავთ ათისაც სურვილი მას ვერ გადასწყვეტს. ამისთანა საკითხის გადასაწყვეტად საჭიროა მთელი საქართველოს ერის წარმომადგენელთა ხმა და თანხმობა, ამიტომაც დაადგინა დროებითი მართველობამ: მოხსენდეს მომავალ საეკლესიო კრებასო. ამით სრულიადაც უნდა დაკმაყოფილებულიყო პეტრე მირიანაშვილი და არ გაქცეულიყო. საქართველოს ეკლესიის რეფორმა დასადასტურებლად ადვილია, მაგრამ მოსახდენად ძნელი, რადგანაც ის აღმოსავლეთის ეკლესიასთან არის დაკავშირებული და ამ უკანასკნელის დასტურიც არის საჭირო.

პეტრე მირიანაშვილი ბრძანებს: ,,კმაროდა პასუხად ჩემი მეორე წერილიც, რომელსაც ეგზომ დაურღვევია მშვიდობა თქვენი სულისო‘‘. ამაზე მოვახსენებ, რომ ჩემი მეორე წერილიც კმაროდა საპასუხოდ. მაგრამ რადგანაც მისმა მეორე წერილის ერთმა ადგილმა მართლა და დაარღვია მშვიდობა ჩემი სულისა, სახელდობ იმან, სადაც პეტრე მირიანაშვილი ამბობს: ,,მე ეკლესია და მისი მსახური არ მჭირია, არც მათი მოძღვრება მჭირია, რადგანაც მოძღვრად გამიხდია მხოლოდ ჩემი სინდისი, ჩემი ნამუსი‘‘-ო აქედან სჩანს, რომ პეტრე მირიანაშვილი სრულიად განშორებია საქართველოს მართმადიდებელ ეკლესიას და უარუყვია ის; დღეს მას მინამ ის ცოცხალია, ეკლესია არ სჭირია, რადგანაც პირადად მასზე ყველა ეკლესიური საიდუმლო აღსრულებულია, გარდა ანდერძისა. სიკვდილი როგორც ყველასათვის, ისე მისთვისაც აუცილებელია და სად ან რანაირად უნდა დაიმარხოს ის? მართლმადიდებელთა სასაფლაოზე და ნაკურთხს მიწაში ეკლესიის უარმყოფელის დაარხვა ხომ არ შეიძლება?

აი, მოვლენა მაშფოთებს. სხვანაირად კარგად ვახლავარ ღვთის წყალობით სულითაც და ხორცითაც.

გერასიმე იმნაიშვილი.

ხე-ტყის მასალის ნიხრი

ფიჩხზე, ჭიგოზე და შეშაზე, რომელიც ეძლევათ სოფლის მცხოვრებთ შეღავათიან ფასებში შინაური საჭიროებისათვის.

(დამტკიცებულია ტყეთა ინსპექტორის მიერ).

I. გაუსხეპავი ფიჩხი 3 არშინ.—$^1/_2$ ვერშოკამდე, არა უმეტეს $^1/_2$ საჟენ... 9 მან. 20 კაპ.

II. 3 არშ.—$^3/_4$ ვერშოკი, ,,—,, $^1/_4$ საჟ. 60 მან.

III. ჭიგო 3 არშ.—$^3/_4$ ვერშ. ,,—,, 500 ცალისა, ასი ღერი 2 მან. 50 კაპ.

IV. მარგილი 3 არშ.—$1^1/_2$ ვერშ. ,,—,, 100 ცალ. ,,—,, 5 მან.

V. სარი 3 არშ.—2 ვერშ. ,,—,, 75 ცალ. ,,—,, 6 მან.

VI. შეშა 1 ხარისხისა, არა უმეტეს ბარში ერთი საჟნისა, მთაში ორი საჟენისა საჟენი 30 მან.

იგივე 2 ხარისხის 25 მან.

შენიშვნები: მუხა არ უნდა იჭრებოდეს იქ, სადაც იშვიათია. განსაკუთრებით მუხნარს ტყეში მუხის ჭიგოს ფასები ერთი ორად უნდა იქნას გადიდებული.

ხმელი ნაყარი ტოტები უფასოდ ეძლევათ; ნაყარი შეშა სამჯერ და ხმელი ტყე ოთხჯერ იაფად ფასობს ნედლზე.

სვანეთში რაჭისა და ლეჩხუმისათვის შეშა 1 საჟენი 20 მანათია.

დამფუძნებელი კრების ფრაქცია

ნაციონალ. პარტიისა აცხადებს, რომ ყოველგვარი ცნობები, შუამდგომლობანი და სხვა მასალა მიიღება

თფილისში მთავარ კომიტეტში (გრ. ვეშაპელის ბინაზე. წყნეთის ქ. № 17 ტელეფ. № 22)

სოხუმში: აფხაზეთის საოლქო კომიტეტში თავმჯდომარე. ვლადიმერ პახვ. ემუხვართან.

ახალციხეში: სამაზრო კომიტეტში რაფ. ალელიშვილთან

ახლქალაქში: სამაზრო კომიტეტში (საგენტი ნადირაძესთან)

ქუთაისში სამაზრო კომიტეტში (ორპირის ქ. დავ. ლოლობერიძის სახლში),

ზესტაფონში სამაზრო კომიტეტში (ბესარიონ კელენჯერიძის სახლი)

საჩხერეში სარაიონო კომიტეტში თამარა ქავთარაძესთან.

ტფილისი. სტამბა „სახალხო საქმე“ კალოუბნის ქ. № 14 რედაქტორი გრ. ვეშაპელი.